

Вероніка ТЕРЕХІВСЬКА,
здобувач вищої освіти ОС «магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Цвігун І. А.,**
д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ПРИНЦИПАМИ

В сучасних умовах становлення вітчизняної економіки зростає роль банківської системи, яка є основним двигуном розвитку в усіх сферах господарювання. Важливим елементом підтримки сучасного бізнесу та населення зі сторони банківських установ – є надання кредитів.

Саме тому сфера кредитування дуже щільно пов'язана з потребами розвитку національного виробництва та економіки в цілому. Надання кредитів комерційним банком є досить важливим видом його діяльності. Розуміння процесу кредитування та основних його принципів є вкрай необхідним, оскільки це впливає на показники ефективності в діяльності банківської установи.

Технології надання кредитів відрізняються залежно від професійної діяльності банку, його спеціалізації. Кожен банк обирає для себе свою методику оцінки кредитоспроможності та правила оформлення та підготовку укладення кредитного договору. Кредитні взаємовідносини та організація відносин між банком та клієнтом визначається багатьма факторами, включаючи стратегію і головну мету банку, кваліфікацію банківських працівників, розмір статутного та власного капіталу, кредитну політику банку тощо [2, с. 64].

Важливим в процесі кредитування своїх клієнтів, є фінансовий облік кредитних операцій, який здійснюється у відповідності до Плану рахунків

бухгалтерського обліку банків України [1], на основі якого банк самостійно розробляє внутрішній робочий план аналітичних рахунків.

Бухгалтерський облік кредитних операцій ґрунтується на принципах, загальноприйнятих у міжнародній практиці, зокрема [1]:

- безперервності діяльності установи банку;
- стабільності правил бухгалтерського обліку;
- поділу звітних періодів (нарахування доходів та видатків);
- дати операції;
- оцінки активів та пасивів;
- окремого відображення активів і пасивів.

В основу формування синтетичних рахунків для обліку кредитних операцій покладено класифікацію кредитів, запроваджену НБУ (таблиця 1).

Таблиця 1

Особливості бухгалтерського обліку кредитів та кредитних операцій [4, с. 258]

Види кредитів	Особливості бухгалтерського обліку
Кредити овердрафт (кредитування рахунку)	Бухгалтерський облік полягає в тому, що на дату укладення договору, відповідно до якого передбачається кредитування рахунку клієнта, банк відображає в обліку зобов'язання з кредитування. Суми за наданими кредитами у формі овердрафт відображаються в бухгалтерському обліку за дебетом поточних рахунків клієнтів на вимогу (юридичних та фізичних осіб), у результаті чого виникає дебетовий залишок на цих рахунках.
Кредити овернайт	Облік здійснюється аналогічно до обліку наданих та отриманих кредитів. У разі зміни початкової дати кредиту, погашення (продовження) заборгованості відображається на відповідних рахунках з обліку короткострокових або довгострокових кредитів залежно від строку, що визначається від дати продовження договору до дати погашення кредитів.
Операції репо	Операція репо відображається в бухгалтерському обліку як наданий (отриманий) кредит під заставу цінних паперів. Зобов'язання за операцією репо відображається банком на позабалансових рахунках. Після перерахування коштів за операціями репо (надання кредиту) сума зобов'язань списується з позабалансових рахунків.

Продовження таблиці 1

Факторингові операції	Облік цих операцій характеризується тим, що на дату укладення договору факторингу сума, яку фактор (банк) зобов'язується сплатити клієнту, відображається за позабалансовими рахунками. Отримані відповідно до умов договору факторингу розрахункові документи клієнта обліковуються за номінальною вартістю за позабалансовими рахунками.
Операція з урахування векселів	У бухгалтерському обліку така операція відображається на рахунках з обліку кредитів. Якщо банк купує вексель з метою подальшого продажу або дострокового пред'явлення до погашення, то в бухгалтерському обліку така операція відображається за рахунками з обліку цінних паперів у портфелі банку на продаж. На дату укладення договору про врахування векселя банк відображає в обліку суму зобов'язань з кредитування за позабалансовими рахунками.

Окрім зазначеної класифікації, кредити за типами поділяються на овердрафт, факторинг, врахування векселів, строкові, субординовані, операції фінансового лізингу, розміщення міжбанківських депозитів, операції купівлі активів з метою зворотного продажу (операції репо).

Згідно з «Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України», затвердженою Постановою Правління НБУ № 14 від 21.02.2018 банк визнає процентні доходи і витрати за рахунками процентних доходів і витрат за класами 6 «Доходи», 7 «Витрати» Плану рахунків із застосуванням методу ефективної ставки відсотка. Банк для визнання процентних доходів застосовує номінальну процентну ставку за фінансовими інструментами, за якими неможливо визначити майбутні грошові потоки (кредити овердрафт, відновлювальні кредитні лінії, вклади/депозити на вимогу) і до яких ефективна ставка відсотка не застосовується.

Якщо говорити про кредитний процес у контексті облікової процедури, то йому притаманні певні заходи відповідні обліковій політиці банку (рис. 1).

При відображенні кредитних операцій на рахунках бухгалтерського обліку, обов'язково беруть до уваги цільове спрямування кредиту. Важливим є те, що в даному випадку перевагу має саме цільове спрямування, ніж його форма.

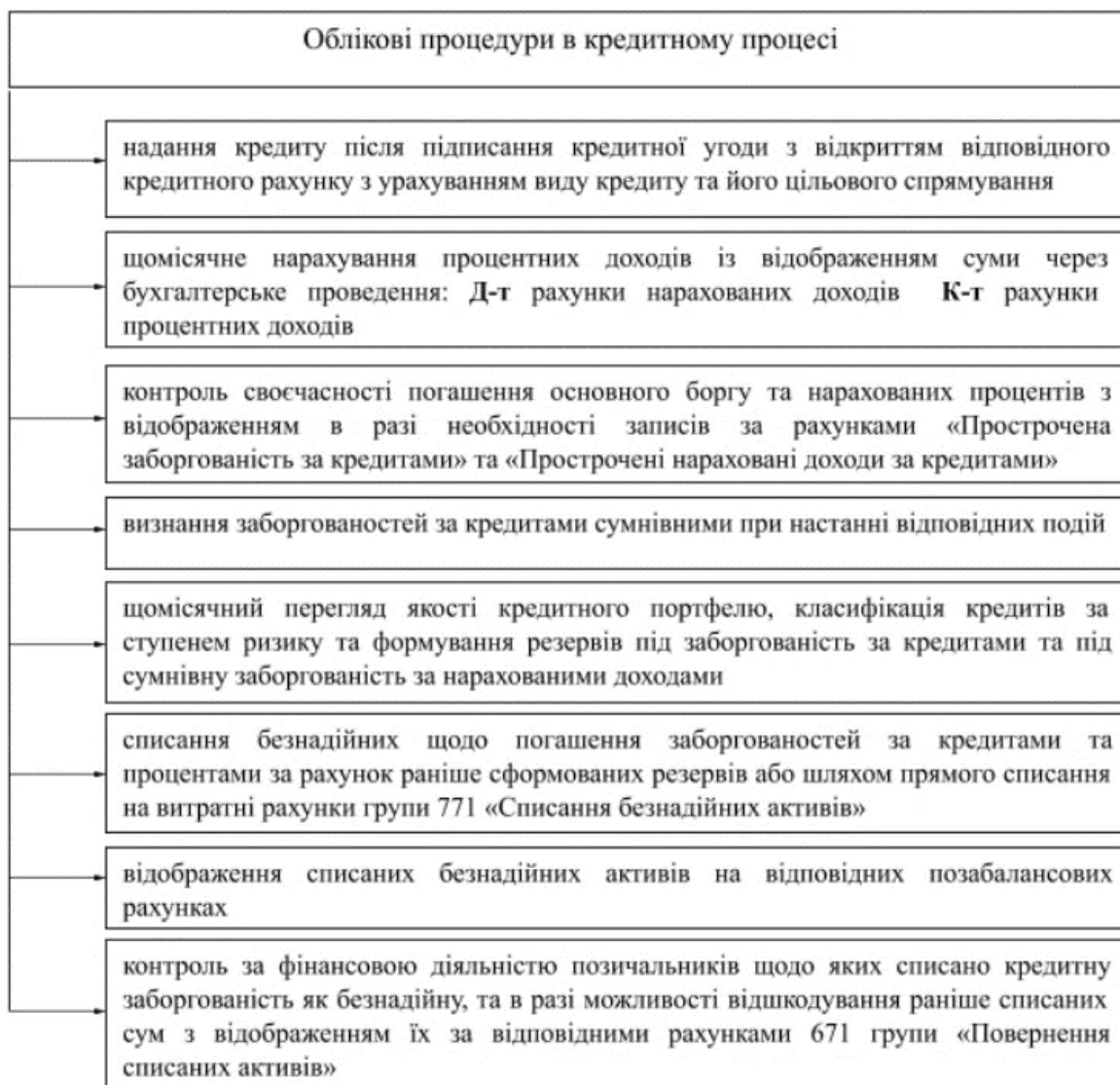

Рис. 1. Облікові процедури кредитного процесу [3, с. 116]

Для відображення конкретних кредитних операцій(у кожній групі рахунків) відокремлюються рахунки неамортизованої премії та неамортизованого дисконту за наданими кредитами, простроченої заборгованості за наданими кредитами, нарахованих доходів та прострочених нарахованих доходів та рахунки для обліку наданих кредитів (у т. ч. короткострокових та довгострокових).

Забезпечення відображаються на рахунках дев'ятого класу, а для відображення кредитів у плані рахунків банку передбачено другий клас рахунків. Особливості бухгалтерського обліку кредитних операцій є те що на дату укладення договору банк обліковує зобов'язання з кредитування на позабалансових рахунках. У випадку надання кредиту сума зобов'язання з

кредитування зменшується на суму наданих коштів і відображається в бухгалтерському обліку на балансових рахунках.

Дотримання загальних принципів обліку кредитних операцій можливе за виконання обов'язкового правила: пролонгована заборгованість, прострочена заборгованість, а також нараховані доходи та прострочені нараховані доходи мають обліковуватись за відповідними рахунками Плану рахунків, в якій обліковується номінал кредиту (сума основного боргу за кредитною угодою).

Список використаних джерел

1. Воробець Л. В. Поняття банківського кредиту та кредитних операцій банку. *Право України*. 2017. № 12. С. 62-65.
2. Грабар І. Кредитні операції: поняття, види й юридичні підстави їх здійснення. *Фінансове право*. 2015. № 4. С. 64-68.
3. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік у банках: [підручник] К.: КНЕУ, 2008. 489 с.
4. Коцовська Р. Р. Операції комерційних банків: [підручник]. К.: Алерта, 2004. 500 с.

Іван ТРІСКА,

здобувач вищої освіти ОС «бакалавр»
спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Стендер С.В.,**

канд. екон. наук, доцент,

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ МНМА: ВІД ПРИДБАННЯ ДО ЛІКВІДАЦІЇ

Нагадаємо, що необоротні активи – це активи, які не є оборотними. Тому активи зі строком використання більше ніж рік мають відобразитися у складі